

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Městský soud v Praze rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Ladislava Hejtmánka a soudkyně JUDr. Naděždy Treschlové a JUDr. Hany Kadaňové, Ph.D., ve věci

žalobkyně: **xxxxxx**

proti

žalované: **Česká advokátní komora**
se sídlem v Praze 1, Národní 118/16

o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 16. 7. 2020, čj. 10.01-000357/21-005,

takto:

- I. Rozhodnutí České advokátní komory ze dne 16. července 2020, čj. 10.01-000357/21-005, se ruší a věc se vrací žalované k dalšímu řízení.
- II. Návrh žalobkyně na přerušování řízení se zamítá.
- III. Žalovaná je povinna na náhradě nákladů řízení zaplatit žalobkyni částku 3 000 Kč do jednoho (1) měsíce od právní moci rozsudku.

Odůvodnění

[1] Žalobkyně napadla usnesení o zastavení řízení o žádosti o určení advokáta k poskytnutí právní porady podle ust. § 18a nebo právní služby podle ust. § 18c zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů (dále také jen „zákon o advokacii“), a podle ust. § 66 odst. 1 písm. a) zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“). V tomto rozhodnutí je uvedeno datum jeho vydání jako 16. července 2020, soud tak toto označení respektuje, ačkoliv se jedná o chybu v psaní, kdy

se má pravděpodobně jednat o datum 16. července 2021 (žádost byla podána 18. 5. 2021, napadené rozhodnutí bylo doručováno poštou, žalobkyně jej převzala dne 21. 7. 2021). Nicméně, vzhledem k tomu, že ze spisu není patrné, že by došlo k opravě této chyby, soud tak při označení napadeného rozhodnutí vychází z data, které je na něm uvedeno.

[2] V odůvodnění tohoto rozhodnutí žalovaná vyšla ze znění ust. § 18c a § 18 odst. 2 zákona o advokacii, přičemž důvodem pro rozhodnutí bylo zjištění, že žalobkyně požádala o určení advokáta, ale nikoliv bezplatně, proto řízení zastavila ust. § 66 odst. 1 písm. b) správního řádu.

[3] Žalobkyně napadla rozhodnutí v celém rozsahu a domáhala se jeho zrušení a vrácení věci žalované k dalšímu řízení. V dané věci se jednalo o řízení před Ústavním soudem, kde je zastoupení advokátem povinné, a žalobkyně, ač se dvěma advokáty o převzetí zastupování jednala, dohodu o zastoupení neuzavřela. Ústavní soud ji ve svém přípisu, který se týkal příslušného řízení, odkázal na žalovanou s tím, že sám Ústavní soud žalobkyni zástupcem advokáta ustanovit nemůže. Žalobkyně nesplňuje podmínku nemajetnosti, což v řízení uvedla. Vzhledem k tomu, že zastoupení je v tomto řízení povinné, nemá jinou možnost, jak procesní podmínky splnit.

[4] Žalovaná s podanou žalobou nesouhlasila a navrhovala ji zamítnout, ve vyjádření poukázala na odložení vykonatelnosti nálezu Ústavního soudu.

[5] Městský soud v Praze při přezkumu důvodnosti podané žaloby před vydáním meritorního rozhodnutí dospěl k závěru, že právní úprava, která byla na věc aplikovaná, je v rozporu s ústavním pořádkem. Proto podal Ústavnímu soudu návrh podle článku 95 odst. 2 Ústavy České republiky. K tomuto návrhu Ústavní soud nálezem ze dne 24. ledna 2023, sp. zn. Pl. ÚS 44/21, ustanovení § 18c odst. 1 ve slovech „jehož příjmové a majetkové poměry to odůvodňují, a“ zákona o advokacii zrušil ke dni 31. prosince 2023.

[6] Po vydání tohoto nálezu podala žalobkyně soudu návrh na přerušení řízení do doby, než tento náleznabude vykonatelnosti. Soud tomuto návrhu nevyhověl, neboť podle jeho názoru lze o žalobě rozhodnout ještě před datem 31. prosince 2023, když samotný důvod zrušení napadeného ustanovení zde byl v době vydání nálezu Ústavního soudu, a proto je možné vycházet z toho, že se jednalo o ustanovení, které bylo v rozporu s ústavním pořádkem. Proto z něho soud nemůže vycházet při svém posouzení žaloby, byť účinnost nálezu byla odložena. Toto odložení bylo učiněno z důvodu, aby zákonodárce mohl případně upravit právní úpravu do budoucna, na posouzení neústavnosti napadeného ustanovení právního předpisu to však nemá žádný vliv a takto zrušené ustanovení nelze při posouzení žaloby aplikovat. Proto soud ve výroku II. tohoto rozsudku návrh žalobkyně na přerušení řízení nevyhověl, když je možné rozhodnout již v době vydání tohoto rozsudku.

[7] Městský soud v Praze přezkoumal napadené rozhodnutí, včetně řízení, jež jeho vydání předcházelo, v mezích žalobních bodů, jimiž je vázán, vycházejepřitom ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodnutí správního orgánu (ust. § 75 odst. 1, 2 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů – dále jen „s.ř.s.“), a o důvodnosti podané žaloby uvážil takto.

[8] Posouzení věci soudem vychází ze shora uvedeného nálezu Ústavního soudu. Výrokem tohoto nálezu bylo ustanovení zákona, podle něhož žalovaná rozhodla, zrušeno pro nesoulad s ústavním pořádkem, proto soud při posouzení důvodnosti podané žaloby nemůže toto ustanovení aplikovat. To neměla činit ani žalovaná, neboť žádné ustanovení zákona nemůže být neústavní, proto je žaloba důvodná a rozhodnutí tak nemůže obstát a je namístě jej zrušit. Korektně soud uvádí, že prostor pro tuto úvahu z povahy věci nemohla mít žalovaná, která (na rozdíl od soudu) musí respektovat zákonnou úpravu ve znění účinném ke dni vydání rozhodnutí, a nemůže činit návrh jako soud podle článku 95 odst. 2 Ústavy České republiky. To však nic nemění na posouzení věci soudem po vydání derogačního nálezu, kdy soud musí tento nálezn respektovat, a musí tak učinit i žalovaná jako vykonavatel veřejné správy.

[9] K argumentaci žalované i návrhu žalobkyně na přerušení řízení soud uvádí následující. Procesní situaci v tomto případě dobře popisuje komentářová literatura, z jejichž závěrů soud při posouzení žaloby inspiračně čerpal (Mgr. Jaroslav Benák, Ph.D., Aplikace derogačních nálezů s odloženou vykonatelností obecnými soudy, Soudní rozhledy 10/2016, str. 310). Vzhledem k tomu, že v tomto případě se nejedná o odložení vykonatelnosti z toho důvodu, že by okamžité zrušení ustanovení mělo horší následky, ale o případ, kdy rušené ustanovení má na žalobkyni nepřiměřeně tvrdý dopad (byl jí odepřen přístup k soudu), a kdy rušené ustanovení mělo charakter protiústavních mezer v právu, není nutné vyčkávat na novou právní úpravu či žalobu jako nedůvodnou zamítnout. Vzhledem k charakteru správního soudnictví, kdy správní soud posuzuje zákonnost postupu orgánu veřejné správy v minulosti, tak podle názoru soudu nepřichází v úvahu vyčkání s rozhodnutím do doby, kdy nálezn jako takový nabyde účinnosti (část 3 uvedená ve shora zmíněném článku). Pokud soud ve svém rozsudku přímo neaplikuje zrušené ustanovení právního předpisu, neboť správní soud nerozhoduje přímo o hmotném právu žalobkyně, nemusí vyčkávat na očekávanou právní úpravu, která nastane po derogačním nálezu Ústavního soudu, ale sám může posoudit ústavnost (a tím i zákonnost) postupu žalované v minulosti, což tímto rozsudkem učinil. Argumentace žalované ve vyjádření k žalobě pak podle názoru soudu problematiku trochu rozšiřuje nad rámec projednávané věci. Soud projednává tu situaci, kdy bylo zastaveno řízení podle správního řádu o žádosti, která je právně nepřipustná, a to z důvodu, že žalobkyně nesplňuje podmínku nemajetnosti podle ust. § 18c odst. 1 zákona o advokacii. Specifikum tohoto případu pak bylo v tom, že žalobkyně mít advokátní zastoupení musela v řízení před Ústavním soudem. V tom bylo spatřováno odepření přístupu k soudu. Tato konkrétní procesní i skutková situace pak byla předmětem jak návrhu zdejšímu soudu, tak na jeho základě i vydaném nálezu Ústavního soudu. Úvahy praktické, kolik různých advokátů by měla žalobkyně požádat o zastupování či o soutěži jednotlivých advokátů na trhu a nároku na jejich odměnu, pak jsou mimo takto vymezený rozhodovací důvod, a soud se k nim nebude vyjadřovat.

[10] Pokud žalovaná ve vyjádření poukazuje na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 7. 9. 2021, čj. 9 As 121/2021-29 a na usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 10. 2020, čj. 9 As 173/2020-32, pak v této věci z něho nelze vycházet, neboť tento právní názor byl pro skutkovou situaci popsanou níže překonán náleznem Ústavního soudu v této věci.

[11] Pokud žalovaná poukazovala na to, že nebylo zrušeno ust. § 23 odst. 3 zákona o advokacii, pak soud uvádí, že návrh na zrušení tohoto ustanovení stěží mohl v tomto soudním řízení podávat, neboť je vázán předmětem řízení. Návrh ústavnímu soudu je tak omezen, a soud nemůže domýšlet celou právní úpravu jako celek, když k tomu nemá žádnou kompetenci (v tomto soudním řízení není jeho předmětem úhrada nákladů ustanovenému advokátovi). To je již věcí zákonodárce, jak na kasační nález svou aktivitou zareaguje. Soudy mají velmi omezenou možnost, jak neústavnosti právní úpravy čelit ve svém souhrnu. Proto se omezují v souladu s právním řádem pouze na zrušení té části právní normy, která vede k neústavní aplikaci (v tomto případě omezení přístupu k soudu). Ostatní části právní normy, byť by byly svázány s rušenou částí právní normy, soudy nijak rušit ani měnit nemohou, neboť to není předmětem konkrétního soudního řízení.

[12] Pokud pak žalovaná poukazovala na to, že do 31. 12. 2023 je účinnou právní úpravou znění právní normy, která byla předmětem derogačního nálezu, pak soud stěží může žalované dávat obecné pokyny, jak v tomto řízení dále postupovat. Odborná literatura (jeden z článků soud zmiňoval shora) dává určitá vodítka, a je pak na žalované, jaký další postup zvolí (jak již soud uváděl, ve správním soudnictví soud sám hmotné právo nemůže výrokem svého rozhodnutí přiznat či nepřiznat, to je na žalované, která při interpretaci právní normy zároveň výrokem rozhodnutí provede její aplikaci). Nejedná se o první či nějaké překvapivé rozhodnutí soudu, které podobnou procesní situaci vyvolalo. Nicméně – soud znovu připomíná, že ač bylo předmětné ustanovení právní normy zrušeno ke dni 31. 12. 2023, Ústavní soud konstatoval jeho neústavnost, proto v konkrétním právním řízení je nutné z tohoto názoru Ústavního soudu vycházet.

[13] V dané věci tak soud uzavírá, že podanou žalobu považuje za důvodnou, napadené rozhodnutí je nezákonné z důvodu vydání nálezu Ústavního soudu, a proto jej zrušil a věc vrátil žalované k dalšímu řízení (ust. § 78 odst. 1, 4 s.ř.s.).

[14] Ve věci soud rozhodl rozsudkem bez nařízení jednání, neboť účastníci proti takovému postupu neměli ve stanovené lhůtě námitek a jednání k projednání žaloby nebylo nutné, když soud neprováděl další dokazování (ust. § 51 odst. 1 s.ř.s.).

[15] Výrok o náhradě nákladů řízení je odůvodněn ust. § 60 odst. 1 s.ř.s., podle kterého má účastník, který měl ve věci úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem. Žalobkyně jako procesně úspěšná na náhradě nákladů řízení zaplatila soudní poplatek ve výši 3 000 Kč, proto jí soud tento nárok přisoudil.

P o u č e n í :

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou (2) týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední

den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližší následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

Podle ust. § 104 odst. 3 písm. a) s.ř.s. v případě, kdy městský soud rozhodoval po zrušení rozhodnutí Nejvyšším správním soudem, je kasační stížnost nepřipustná, mimo situaci, je-li jako důvod kasační stížnosti namítáno, že se soud neřídil závazným právním názorem Nejvyššího správního soudu.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Soudní poplatek za kasační stížnost vybírá Nejvyšší správní soud. Variabilní symbol pro zaplacení soudního poplatku na účet Nejvyššího správního soudu lze získat na jeho internetových stránkách: www.nssoud.cz.

Praha dne 18. května 2023

JUDr. Ladislav Hejtmánek, v.r.
předseda senátu